

ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ» (ПУЕТ)

**ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ
УКРАЇНИ: ТЕОРІЯ,
ПРАКТИКА, ІННОВАЦІЇ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

За редакцією В. В. Лісіци, В. І. Місюкевич, О. М. Михайленко

**Полтава
ПУЕТ
2020**

УДК 339.3(477)
Ф79

Рекомендовано до видання, розміщення в електронній бібліотеці та використання в освітньому процесі вченою радою Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», протокол № 11 від 25 листопада 2020 р.

Колектив авторів

Рецензенти:

Х. З. Махмудов, д. е. н., професор, завідувач кафедри підприємництва і права Полтавської державної аграрної академії;

І. П. Міщук, д. е. н., доцент, завідувач кафедри підприємництва, торгівлі та логістики Львівського торгово-економічного університету;

Ж. В. Дерій, д. е. н., професорка, завідувачка кафедри теоретичної та прикладної економіки Національного університету «Чернігівська політехніка».

Формування системи внутрішньої торгівлі України: теорія, практика, інновації : колективна монографія / за ред. В. В. Лісци, В. І. Місюкевич, О. М. Михайленко. – Полтава : ПУЕТ, 2020. – 232 с.

ISBN 978-966-184-385-0

У монографії досліджено проблеми розвитку внутрішньої торгівлі України, проаналізовано актуальні аспекти діяльності підприємств сфери внутрішньої торгівлі в реаліях поточної економічної ситуації. Розглянуто особливості функціонування мережевого ритейлу, зокрема в кооперативній торгівлі. Значну увагу приділено проблемам і перспективам розвитку електронної комерції в Україні та світі.

Розраховано на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, фахівців-практиків і всіх, хто займається дослідженнями у сфері внутрішньої торгівлі.

УДК 339.3(477)

За зміст і достовірність інформації відповідальні автори.

ISBN 978-966-184-385-0

© Колектив авторів, 2020
© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і
торгівлі», 2020

ЗМІСТ

Передмова	5
Розділ 1. Напрями та пріоритети розвитку системи внутрішньої торгівлі України. Організаційно-економічні та управлінські аспекти розвитку підприємств сфери внутрішньої торгівлі.....	7
1.1. Внутрішня торгівля у системі підприємництва України: ретроспективний аналіз тенденцій розвитку (О. О. Кавун-Мошковська)	7
1.2. Макроекономічні індикатори розвитку економіки та тенденції трансформації малого і середнього підприємництва у сфері торгівлі (А. М. Овсієнко)	18
1.3. Становлення, сучасний стан та перспективи розвитку внутрішньої торгівлі органічними харчовими продуктами в Україні (А. С. Ткаченко).....	36
1.4. Бізнес-модель роздрібною компанії та її трансформація за сучасних умов (В. В. Лісіца, О. М. Михайленко, А. О. Брацун)	46
1.5. Антикризове управління підприємствами роздрібною торгівлі за умов пандемії COVID-19 (О. В. Боровиков)	60
Розділ 2. Роздрібні торговельні мережі: стратегії, економіка, управління	75
2.1. Зародження і розвиток мережевої торгівлі в Україні (І. В. Юрко)	75
2.2. Особливості розвитку роздрібних торговельних мереж у регіонах України (Н. І. Сарай, Н. Я. Сапотницька, Н. І. Кучерук).....	93
2.3. Конкурентоспроможність кооперативного ритейлу: торгівля споживчої кооперації як мережева структура (П. Ю. Балабан, М. П. Балабан, Ю. В. Іванов)	104

Розділ 3. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку електронної комерції в Україні та світі.....	117
3.1. Формування нової моделі електронної комерції в Україні (В. В. Апопій, О. І. Шалева).....	117
3.2. Електронна комерція: сутність, функції та періодизація розвитку (О. В. Артюх-Пасюта, Я. О. Полтава)	139
3.3. Електронна комерція у глобальному цифровому просторі: нові виклики та напрями розвитку (В. І. Місюкевич, Н. В. Трушкіна, Ю. О. Шкригун)	150
3.4. Врахування демографічних і споживацьких поведінкових факторів при аналізі трендів розвитку світової електронної комерції (М. В. Макарова).....	162
3.5. Пріоритети та бюджетно-податкові стимули розвитку цифрового підприємництва в Україні (Н. Б. Демчишак, Н. В. Паламар)	177
3.6. Інтернет-маркетинг – основа електронної комерції (Н. Р. Кордзая).....	195
Розділ 4. Тенденції розвитку товарознавства за сучасних умов функціонування системи внутрішньої торгівлі України	207
4.1. Виявлення та аналіз критеріїв ідентифікації квітів (О. В. Калашник, С. Е. Мороз, О. Ю. Дмитренко, Ю. О. Басова).....	207
Розділ 5. Проблеми підготовки фахівців для сфери внутрішньої торгівлі	220
5.1. Виклики та можливості сучасного ринку праці в умовах автоматизації виробництва і цифровізації економіки: футурологічний аспект (О. В. Манжура, К. М. Краус, Н. М. Краус)	220

РОЗДІЛ 4 ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТОВАРОЗНАВСТВА ЗА СУЧАСНИХ УМОВ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

4.1. Виявлення та аналіз критеріїв ідентифікації квітів

*О. В. Калашник, к. т. н., доцентка (ПДАА, м. Полтава);
С. Е. Мороз, к. пед. н., доцентка (ПДАА, м. Полтава);
О. Ю. Дмитренко, магістерка (ПДАА, м. Полтава);
Ю. О. Басова, к. т. н., доцентка (ПУЕТ, м. Полтава)*

Як відомо, ідентифікація продукції (товарів) – це діяльність зі встановлення відповідності конкретного товару зрізцю (еталону), інформації товаросупровідних документів, нормативним і технічним вимогам, а також належності до групи однорідних товарів [292].

Ідентифікаційна діяльність здійснюється за визначеними критеріями. Завдання вибору критеріїв і проведення досліджень за ними полягає у визначенні й порівнянні властивостей (показників) дослідних об'єктів. Критерій ідентифікації – ознака конкретного товару, яка придатна для встановлення його відповідності (тотожності) зразку, інформації у товаросупровідних документах, вимогам нормативним, технічним, а також належності до групи однорідних товарів.

Серед переліку завдань для побудови моделей в системах ідентифікації початковими завданнями є визначення повного переліку ознак (параметрів), які характеризують об'єкт, та розробка чи використання наявної початкової класифікації об'єктів, для ідентифікації яких розробляється відповідна система.

Обрані ознаки (параметри), як критерії ідентифікації, повинні відповідати таким вимогам:

– типовість для конкретного виду, найменування однорідної групи продукції;

---

²⁹² Вилкова С. А. Экспертиза потребительских товаров / С. А. Вилкова. – Москва : Изд-во ТК «Дашков и К», 2007. – 252 с.

- об’єктивність і порівняння;
- перевірюваність;
- складність фальсифікації [293].

Виявлення ознак та їх аналіз для здійснення початкової класифікації та ідентифікації квітів було проведено на прикладі поширеної кімнатної рослини, відомої у квітникарстві під назвою узамбарська фіалка – сенполія (*Saintpaulia*). Обґрунтування вибору даного об’єкту пояснюється існуючою величезною кількістю сортів сенполій, які в свою чергу поділяються на групи [294].

Проаналізувавши інформаційні джерела, нами були обрані такі ознаки (параметри) ідентифікації [295, 296, 297].

Форма і габарити рослини. У розеткових сортів одна крона, стебло укорочене, жорстке листя утворює розетку. У трейлерів – безліч крон, стебло подовжене, гнучкіше, стелеться. Габарити сенполій такі:

- mM – мікромініатюрні (Microminiature) – діаметр розетки до 6 см;
- M – мініатюрні (Miniature) – діаметр розетки від 10 до 15 см;
- Sm – напівмініатюрні (Semiminiature) – діаметр розетки від 15 до 20 см;
- S – звичайні або стандартні (Standard) – діаметр розетки від 20 до 40 см;
- L – крупні (Large) – діаметр розетки від 40 до 60 см.

²⁹³ Дубініна А. А. Методи визначення фальсифікації товарів: підручник / А. А. Дубініна, І. Ф. Овчиннікова, С. О. Дубініна та ін. – Київ: «Видавничий дім «Професіонал», 2010. – 272 с.

²⁹⁴ Сенполія – класифікація типів и форм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fialka.tomsk.ru/14-materials/214-classifier>. – Назва з екрана.

²⁹⁵ Класифікація сенполій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.supersadovnik.ru/text/klassifikaciya-senpolij-1003612>. – Назва з екрана.

²⁹⁶ Сенполии, класифікація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dimetris.com.ua/wiki/>. – Назва з екрана.

²⁹⁷ Полная класифікація видів и сортів Фиалок (Сенполій) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://flowersadvice.ru/komnatnye-rasteniya/dekorativnocvetushhie/fialka-vidy-sorta-photo.html>. – Назва з екрана.

Також сенполії-трейлери мають не одну, а кілька точок росту, їх важко класифікувати за діаметром розетки. Тому прийнято розрізняти їх за розміром листової пластини:

- мікроміні трейлери – 0,6–1,2 см;
- міні трейлери – 1,2–2,5 см;
- напівміні трейлери – 2,5–3,8 см;
- стандартні трейлери – 3,8–5,0 см і більше [298].

Довжину квітконосу вважають нормальною такою, яка дозволяє квіткам розташуватися трохи вище за листя, а не лежати на листі, і не знаходитися високо над ними. Залежно від кута нахилу квітконосів по відношенню до горизонтальної площини розрізняють:

- міцні (висхідні) – 45–90°;
- прилягаючі (відхилені) – 0–45° квітконоси.

Обов'язково треба враховувати, що форма квітконосів значною мірою варіює залежно від умов вирощування, а також від віку розетки.

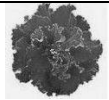
Тип квіток сортів сенполій розрізняють залежно від ступеню махровості або за кількістю пелюсток:

Таблиця 4.1.1 – Характеристика типу квіток сенполій

Назва типу квітки	Тип квіток	Зовнішній вигляд	Характеристика
Прості	S (Single)		1 ряд пелюсток
Махрові	d (Double або Semidouble)		2 і більше повноцінних рядів пелюсток, кількість пелюсток перевищує 10, вони закривають собою тичинки
Напівмахрові			Проміжний варіант має 5, але менше 10 пелюсток, найчастіше 7–8, добре видно тичинки

²⁹⁸ Класифікація узамбарської фіалки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://fialka65.ucoz.ru/publ/katologi_fialok/kak_sistematizirovat_uzambrskie_fialki/4-1-0-4. – Назва з екрана.

Продовж. табл. 4.1.1

Назва типу квітки	Тип квіток	Зовнішній вигляд	Характеристика
Гребінцева	d (Double або Semidouble)		Тип напівмахрових сенполій, при якому крім п'яти пелюсток є ще 1–3 додаткових недорозвинених
Гвоздики			Квітки схожі на махрові, більші за розміром, з великою кількістю пелюсток на квітконосі

Джерело: складено авторами за [299, 300, 301, 302].

Поверхня пелюсток у сенполій складається з безлічі блискучих кульок, тому квітки блищать на сонці. Але у деяких сортів квітки покриті таким густим ніжним пушком і майже не видно блиску, квітки виглядають матовими. Такі квітки називають оксамитовими.

Розмір квітки – діаметр квітки, що вимірювали звичайною лінійкою. За розміром квітки сенполії поділяють на такі групи:

- дрібноквіткові – до 2 см;
- середньоквіткові – від 2 до 4 см;
- великоквіткові – від 4 до 6 см;
- особливо великоквіткові – більше 6 см, тобто квітки повинні бути більші за листя.

Форма квітки може бути такою:

²⁹⁹ Классификация сенполий [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.supersadovnik.ru/text/klassifikaciya-senpolij-1003612>. – Назва з екрана.

³⁰⁰ Сенполии, классификация [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dimetris.com.ua/wiki/>. – Назва з екрана.

³⁰¹ Полная классификация видов и сортов Фиалок (Сенполий) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://flowersadvice.ru/komnatnye-rasteniya/dekorativnocvetushhie/fialkavidy-sorta-photo.html>. – Назва з екрана.

³⁰² Классификация узамбарской фиалки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://fialka65.ucoz.ru/publ/katologi_fialok/kak_sistematizirovat_uzambrskie_fialki/4-1-0-4. – Назва з екрана.

Таблиця 4.1.2 – Характеристика форм квіток сенполій

Назва форми	Зовнішній вигляд	Характеристика форми	Сорти форми
Анютка (Pansy)		Найпростіша і ближча до природної форма квітки, в кожному ряду верхні дві пелюстки менші, ніж нижні три. Пелюстки мають закруглену або злегка загострену форму. В основі пелюстки з'єднані між собою	Melodie Kimi, Золушкин сон, Lyon's Pirate's Treasure
Зірка (Star)		П'ять пелюсток злегка загострені і мають рівний розмір. Зірка може бути напівподвійною (напівмахровою) і подвійною (махровою), водночас зовнішні пелюстки мають однакову форму і розмір, а внутрішні можуть варіювати. Зірка, що має 10 і більше пелюсток – подвійна	Kev's Heavenly Star, Богиня Красоти, Чёрный принц, Розмари, Зефир, Austin's Smile, Магия Любви
Дзвоник (Bell)		Квіти мають своєрідну форму, що нагадує дзвоник, і навіть злегка звисають вниз. Пелюстки примикають один до одного. Дзвіночки зустрічаються напівмахрові, що найчастіше притаманне мініатюрним і напівмініатюрним сортам	Rob's Dandy Lion, Шансон, Морской волк, Сияющий колокольчик, ЕК-Адмирал
Оса (Wasp)		Має незвичайну форму. Дві верхні пелюстки невеликі і вузькі, порівняно з трьома нижніми. Верхні пелюстки прагнуть заломитися, чим і нагадують осу	Lunar Lily White, Spootnik, ПЛ-Земфира,

Джерело: складено авторами за [303, 304, 305, 306].

³⁰³ Классификация сенполий [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.supersadovnik.ru/text/klassifikaciya-senpolij-1003612>. – Назва з екрана.

³⁰⁴ Сенполии, классификация [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dimetris.com.ua/wiki/>. – Назва з екрана.

³⁰⁵ Полная классификация видов и сортов Фиалок (Сенполий) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://flowersadvice.ru/komnatnye-rasteniya/dekorativnocvetushhie/fialkavidy-sorta-photo.html>. – Назва з екрана.

³⁰⁶ Классификация узамбарской фиалки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://fialka65.ucoz.ru/publ/katologi_fialok/kak_sistematizirovat_uzambrskie_fialki/4-1-0-4. – Назва з екрана.

Основний колір має велике значення для проведення ідентифікації квітучих квітів, а особливо сенполій. Для всієї колірної гама гібридних сортів у всьому світі використовується така термінологія позначення забарвлень пелюсток фіалок:

- B (Blue) – блакитна, синя;
- C (Multicolor) – різнобарвна;
- P (Pink або Rose) – яскраво-рожева, темно-рожева;
- O (Orhid, Mauve, Ievender) – орхідейна, рожево-бузкова, лавандова, тобто блідо-фіолетова;
- R (Red, Mahagon, Plum, Burgundy) – червона, буряково-каштанова, сливова, вишнева;
- V (Violet або Purple) – фіолетова або пурпурова;
- W (White, Creamy, Blash) – біла, кремова, злегка рожева;
- X (Bicolor) – двоколірна;
- Y (Yellow) – жовта, точніше, біла з жовтим відтінком [307].

За цією ознакою сенполії класифікують на одно-, дво- та багатотонове забарвлення. Використовують лише поширені назви кольорів у поєднанні із словами блідий, світлий, темний, яскравий. Іноді основний тон квітки покритий зверху шаром іншого кольору – напиленням, тому квітка при зміні кута освітлення змінює свій колір.

До основних видів розташування іншого кольору відносять вічко, кільце, напилення, розходження (плями), тіні, сіточка, фантазійні плями, фантазійні штрихи, фантазійне мазання, верхні пелюстки, промені, фантазійні промені, пальчики, фантазійні пальчики, внутрішня облямівка, внутрішня облямівка забризкуванням, внутрішня фантазійна облямівка, облямівка набризкуванням, фантазійна облямівка, краї пелюсток.

Краї пелюстки квітки сенполії можуть бути хвилястими (рис. 4.1.1а), виїмчастими (рис. 4.1.1б) та торочкуватими (рис. 4.1.1в).

---

³⁰⁷ Сенполия – классификация типов и форм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fialka.tomsk.ru/14-materials/214-classifier>. – Назва з екрана.

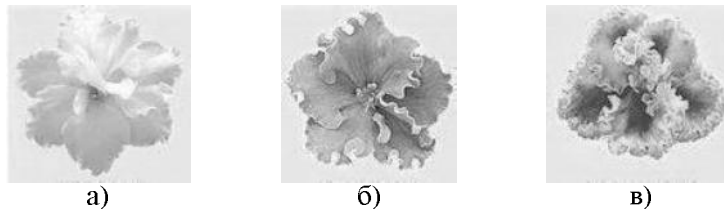

Рисунок 4.1.1 – Зовнішній вигляд краю пелюстки сенполії

Особливими ознаками ототожнення сенполій є тип листя, їх форма та забарвлення. Тип листя узамбарської фіалки дуже різноманітний. Перш за все, це найбільш розповсюджений класичний або стандартний тип «boy», що відрізняється рівними краями і гладкою поверхнею (рис. 4.1.2а). Тип листя «girl» виглядає як дуже фестончасте листя, що має округлу або серцеподібну форму з потовщеною білою або жовтуватою плямою центральної жилки в основі листової пластини (рис. 4.1.2б). У стандартних сортів вона зустрічається досить рідко; переважно цей тип характерний для мініатюр і напівмініатюр [308].

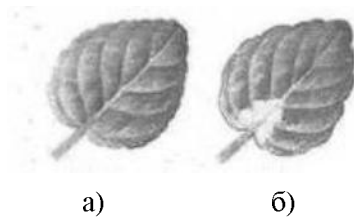

Рисунок 4.1.2 – Зовнішній вигляд типів листя

Сенполії можуть мати такі *типи листової пластини*, причому кожен має свій номер:

1. Довгі або павукоподібні (Longifolia або Spider) вузькі загострені ремінеподібні листя, як з гладкими, так і хвилястими краями, зустрічаються не дуже часто, а сорти з павукоподібними листям знайти сьогодні практично неможливо.

³⁰⁸ Поговорим о Листьях [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.donnaflora.ru/?a=15>. – Назва з екрана.

2. Звичайні, плоскі, прості (Plain) часто називають стандартними, притаманні переважній частині груп.

3. Жилки листя поглиблені, так що створюється уявлення простьобаної поверхні листя (Quilted).

4. У вигляді совочка або ложечки, зворотно овальні, ніби складені по центральній жилці (Girl, SemiGirl), фестончаті листя зазвичай округлої або серцеподібної форми з білою або жовтуватою плямою біля основи листової пластини, яка може мати клиноподібну форму.

5. Гофровані, торочкуваті, хвилясті, виїмчасті або гребінчасті (Ruffled, Fringed, Wavy, Fluted або Scaloped) мають нерівні або рвані краї.

6. Крупне м'ясисте листя ясно-зеленого забарвлення, густо вкрите волосками.

7. Різноколірні, пістряві (Variegated).

8. Ложкоподібні, еліпсоїдальні, чашеподібні (Spoon-shaped, Ovate, Cupped up) з піднятими краями, які за формою нагадують ложку.

9. Загострені, із загостреним клиноподібним закінченням (Pointed).

Крону сенполій, що складається із листя з однієї великої частини і двох менших доль, відносять до групи *турнюрної або ярусної*. Лист у місці кріплення листової пластини до черешка має крилоподібні виступи, що загинаються до вивороту листя. Така група листя теж рідко зустрічається. Воно притаманне сортам сенполій з формою квітки «оса».

Текстура. Якщо тканина листової пластини між жилками дуже випирає, прожилки листя при цьому знаходяться в западинах, лист зморшкуватий, дуже нагадує стьобану ковдру, то його називають стьобаним (quilted). У деяких сортів на листі бувають значно виражені горбки в основі ворсинок, тому поверхня листя схожа на гусячу шкіру – це *пухирчаті* листя.

Поверхня. Спочатку визначається глясовий лист або матовий лист, потім опушеність. Переважно листя у сенполій слабо опушені. Тому листя можуть бути глясові та сильно опушені.

Тип жилкування. Зазвичай у сенполій прожилки розташовані у вигляді «ялиночки». Якщо ж вони йдуть майже паралельно один одному уздовж листа, то перед вами лист з «кавуновими прожилками» (клекемас).

Основний колір листя у сенполій може бути: яскраво-зелений; середньо-зелений; темно-зелений іноді майже чорний або темно-коричневий.

Колір і тип зворотного боку буває від майже білого і сріблясто-зеленого, світло-зеленого, рожевого до темно-пурпурового, лілового з пурпуровими або фіолетовими плямами на зеленому тлі тощо.

Завжди яскраво і незабутньо виглядають сенполії, що мають строкате листя. Їх колірна палітра надзвичайно широка за кольірними відтінками. Строкатість завжди унікальна і неповторна. *За типом строкатості* сенполії поділяють на:

- спонтанна строкатість – найбільш нестійкий вид, може проявитися на одному або декількох листках рослини; для збереження строкатості необхідно, щоб клітини-мутанти перебували в точці зрізу, де будуть утворюватися дітки, інакше виростають звичайні зелені дітки. Може проявлятися від нестачі поживних речовин для нормального розвитку фіалки;

- облямуюча строкатість зустрічається найчастіше, коли безхлорофільні ділянки більшою мірою зосереджені по краю листа і в меншій мірі в його центральній частині; листя по краях мають чітку білу, рожеву або бежеву окантовку, а також деяку кількість вкраплень цих кольорів по самій листовій пластині;

- крона строката з'являється тоді, коли на рослині молоде листя майже позбавлене хлорофілу, але з віком воно зеленіє;

- мозаїчна строкатість зустрічається рідше, безхлорофільні ділянки розкидані по всій листовій пластині і, у поєднанні із зеленими областями, створюють мозаїчний малюнок;

- химерна строкатість є екзотичною формою; на відміну від попередніх типів, які легко передаються при розмноженні живцем, химерна строкатість навіть при розмноженні пасинком не завжди передається.

Кольори строкатості: білий; кремовий; жовтий; рожевий [309, 310, 311].

Таким чином, нами були визначені та проаналізовані ознаки сенполій, за якими можна розпізнати досліджувані об'єкти ідентифікації. Для виявлення та аналізу ознак у системі ідентифікації сенполій були використані методи:

– аналітичні – визначення відповідності товару вимогам нормативної, технічної та товарно-супровідної документації за визначеними показниками;

– органолептичні – на основі аналізу сприйняття органів чуття людини;

– вимірювальні – сукупність засобів та принципів вимірювання для створення вимірювальної інформації [312].

Аналітичний метод ідентифікації був реалізований описовим способом, що використовується, як правило, у тих випадках, коли необхідно ідентифікувати конкретний об'єкт шляхом опису його характеристик (властивостей, параметрів, показників). Він передбачає використання всіх основних характеристик об'єкта і за їх допомогою диференціює його від усіх інших однорідних об'єктів. Всебічний опис об'єктів представлений, як правило, у нормативних і технічних документах, що містять основні показники, властивості, характеристики, розміри, умови використання, галузь застосування тощо.

Для проведення ідентифікації сортів сенполій були використані такі документи:

– ДСТУ 8130:2015 Рослини квітучі горщечкові. Технічні умови [313];

---

³⁰⁹ Классификация листьев сенполий [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.fialki.ru/node/12552>. – Назва з екрана.

³¹⁰ Строкатість. Типи строкатості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fialkalviv.ukrbb.net/viewtopic.php?f=11&t=551>. – Назва з екрана.

³¹¹ Сенполия – классификация типов и форм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fialka.tomsk.ru/14-materials/214-classifier>. – Назва з екрана.

³¹² Дубініна А. А. Методи визначення фальсифікації товарів : підручник / А. А. Дубініна, І. Ф. Овчиннікова, С. О. Дубініна. – Київ : Видавничий дім «Професіонал», 2010. – 272 с.

³¹³ ДСТУ 8130:2015 Рослини квітучі горщечкові. Технічні умови [Чинний від 2010-02-18]. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2018. – 15 с. (Інформація та документація).

– реєстр видів і сортів сенполій AVML (African Violet Master List);

– відомості AVSA (African Violet Society of America) – Американське суспільство любителів сенполій та інші джерела тощо.

З метою виявлення переліку ознак для ідентифікації сенполії сорту Pink Giant серед інших охарактеризуємо та проведемо дослідження перерахованих ознак згідно з проведеними вище аналітичними дослідженнями.

Для побудови алгоритму ідентифікації нами були визначені та проаналізовані ознаки сенполій, за якими можна розпізнати об'єкти ідентифікації, що досліджувалися. Їх можна згрупувати таким чином:

– зовнішній вигляд – форма і габарити рослини;

– ознаки квітки – довжина квітконосу, тип, розмір та форма квітки, поверхня пелюсток, основний колір квітки та розташування іншого кольору;

– ознаки листової пластини – розмір, тип, текстура, поверхня, основний колір, колір і тип зворотного боку, тип жилкування.

За формою і габаритами рослини являли собою низькорослі, трав'янисті квіти з короткими стеблами та опушеними листами. Форма рослин представлена однією кроною, листя утворювало розетку. Розмір крони і діаметр квітки вимірювався за допомогою металевої лінійки для визначення габаритної групи, також визначалася і характеристика квітконосу:

– висота крони, см – 35;

– діаметр квітки, мм – 46;

– кут нахилу квітконосів – 63°.

Таким чином, за цими ознаками досліджувані зразки було віднесено до габаритної групи S – звичайна або стандартна розетка (Standard), за розміром квітки – великоквіткові, а за кутом нахилу квітконосу – міцні (висхідні).

Наступним кроком у процесі ідентифікації сорту сенполій було дослідження таких ознак:

- тип квітки – мають один ряд пелюсток – прості S (Single);
- характеристика за формою – проста, природна форма квітки (у кожному ряду верхні дві пелюстки менші, ніж нижні три); пелюстки мають заокруглену форму – Анютка;
- основний колір – однотонне забарвлення Р (Pink або Rose) – рожевий;
- край пелюсток – рівні;
- тип листової пластини – звичайні, плоскі, прості (Plain)
- основний колір листя – середньо-зелений;
- колір зворотної сторони – рожевий;
- форма листової пластини – кругла;
- форма краю листа – хвиляста;
- поверхня – слабо опушена;
- тип жилкування – ялінка.

Як відомо, [314] ознаки об'єктів, що використовуються для їх ототожнення, розпізнавання поділяють на групи:

- детерміновані – виражаються, характеризуються конкретними числовими значеннями;
- ймовірнісні – випадкові значення яких поділені за всіма класами об'єктів, водночас висновок про належність об'єкту до того чи іншого класу може прийматися тільки на основі конкретних значень ознак даного об'єкту, які визначають під час досліджень;
- логічні – розглядають як елементарні висловлювання, які приймають два значення істинності з повною визначеністю;
- структурні (лінгвістичні, синтаксичні) – непохідні елементи (символи) структури об'єкта.

Досліджені ознаки для зручності проведення процесу ідентифікації зведемо у табл. 4.1.3.

---

³¹⁴ Полікарпов І. С. Ідентифікація товарів : підручник / І. С. Полікарпов, А. П. Закусілов. – Київ : Центр навч. л-ри, 2005. – 344 с.

Таблиця 4.1.3 – Класифікація ознак ідентифікації сорту сенполії [розроблено авторами]

Детерміновані	Ймовірнісні	Логічні	Структурні
Висота крони	Габаритна група	Краї пелюсток	Основний колір квітки Р (Pink або Rose)
Діаметр квітки	Форма квітки	Тип листової пластини	Основний колір листової пластинки
Кут нахилу квітконосів	Тип квітки (пелюсток)	Форма листової пластинки	Основний колір зворотної сторони листової пластинки
		Форма краю листової пластинки	
		Вигляд поверхні	
		Тип жилкування	

Перераховані ознаки ідентифікації сенполій є основою для складання алгоритму ідентифікації. Якщо об'єкт виявляється сенполією, то з'ясовується, чи має він ряд ознак, які визначають належність даному сорту. Після виконання всіх дій алгоритму отримуємо висновок про те, чи є досліджувані об'єкти фальсифікованими, а також до якого сорту він належить за рядом ознак.